

Vännäs kommun
barn.utbildningsnamnden@vannas.se

2021-01-08
Dnr 2020:1237

Rektor
pia.wormo@vannas.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolors läromedels-
strategi vid Hammarskolan i Vännäs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av skolors läromedelsstrategi på Hammarskolan. Syftet är att granska i vilken utsträckning det i skolorna finns en välfungerande läromedelsstrategi som leds och samordnas av rektor. Granskningen inriktas mot skolornas processer vid kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena i årskurs 7-9.¹

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen, vilket beskrivs under respektive område. Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. I bilaga 1 och 2 återfinns fakta om skolan samt mer information om hur granskningen genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Hammarskolan i följande utsträckning:

Rektors strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena

Rektorn har i låg utsträckning en strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena i årskurs 7-9.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

¹ Skolinspektionen har för den här granskningen definierat läromedel som ett strukturerat material som lärare använder i undervisningssituationen. Det finns analoga respektive digitala läromedel. Många analoga läromedel innefattar digitala komponenter. Digitala läromedel är läromedel som elever tar del av genom olika former av digitala verktyg. Granskningen omfattar såväl digitala som analoga (förlagsproducerade) läromedel samt det egenproducerade och delade material som lärare använder för att förmedla undervisningsstoffet (t.ex. stenciler, facklitteratur/faktatexter, skönlitteratur, tryckta/elektroniska tidningar, film/bild/ljud, PPT-presentationer). Det kan därmed också handla om material som inte är producerat som läromedel men som används som detta i undervisningen.

- Rektorn behöver se till att det finns en strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i den löpande verksamheten och i det systematiska kvalitetsarbetet. Strategin bör omfatta såväl analoga och digitala förlagsproducerade läromedel, som egenproducerade och delade material.

Lärarnas kvalitetssäkrings- och urvalsarbete för att tillhandahålla läromedel i de samhällsorienterande ämnena

Lärarna har i flera delar ett kvalitetssäkrings- och urvalsarbete för att tillhandahålla läromedel av god kvalitet i de samhällsorienterande ämnena i årskurs 7-9.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver i sin kvalitetssäkring och val av läromedel utveckla och fördjupa en kritisk granskning av läromedel utifrån skolans värdegrund, samt utveckla och fördjupa sitt arbete med att granska hur läromedlen stämmer överens med samhällsutveckling och med aktuella forskningsrön om ämnet.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2021-07-08 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till dokument.goteborg@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2020:1237) i de handlingar som sänds in samt ange skolans och huvudmannens namn.

Skolinspektionen är medveten om att många skolor i dagsläget är påverkade med anledning av Covid-19. Följden kan vara stor frånvaro av personal eller att resurser måste tas i anspråk för nya förhållanden. Vi följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Om du som huvudman behöver längre uppföljningstid kontakta Skolinspektionen för prövning.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena

Inom detta område granskar Skolinspektionen med vilken kvalitet rektor utformar en strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena på skolan. Det omfattar hur rektor ser till att det finns gemensamma principer som vägleder lärare i deras fortlöpande kvalitetssäkring och val av läromedel. Det omfattar också vilka förutsättningar som finns i form av avsatt tid och etablerade samverkansstrukturer, för att kunna söka nya läromedel och fortlöpande kvalitetssäkra dessa samt befintliga läromedel. Vidare granskas om kvalitetssäkring och val av läromedel följs upp i skolans systematiska kvalitetsarbete och om skolan planerar långsiktigt för hur läromedel ska hållas uppdaterade.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn har i låg utsträckning en strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena i årskurs 7-9. Skolinspektionen gör denna bedömning utifrån att det finns få principer för vad lärarna skall tänka på och att rektorn ger svag ledning och stöd kring lärarnas kvalitetssäkring och val av läromedel. Vidare ger inte rektorn tillräckliga strukturer och tidsmässiga förutsättningar för lärarnas samarbete kring läromedelsval. Kvalitetssäkring och val av läromedel ingår endast till liten del i skolans systematiska kvalitetsarbete. På vårterminen genomförs en behovsanalys som ligger till grund för inköp av läromedel, men det görs inte någon systematisk inventering av läromedlen utifrån deras tidsenlighet utöver att planera för att i framtiden övergå till digitala läromedel.

Av Skolinspektionens granskning framgår att rektorn endast ger svag ledning och stöd kring lärarnas kvalitetssäkring och val av läromedel, eftersom det inte finns några kommunicerade principer för vad lärarna ska tänka på vid val av läromedel. I den inskickade dokumentationen uppges att det finns vägledande principer för val av läromedel, som bland annat säger att läromedlen skall stämma väl överens med läroplan och att de skall vara anpassade till elevers olika förmågor. Rektorn säger emellertid i intervjun att principerna inte är kommunicerade till lärarna. Lärarna uppger i intervjun att de inte känner till några vägledande principer för sitt arbete med kvalitetssäkring och val av läromedel. Lärarna berättar att det är upp till dem själva att strukturera arbetet med kvalitetssäkring och val av läromedel, liksom att välja läromedel. Enligt lärarna sker arbetet med detta i ämneslagen, där frågan om läromedel dock inte behandlas på något specifikt sätt. Lärarna och rektorn uppger också i intervjun att rektorn gör lektionsbesök med viss regelbundenhet. Rektorn säger i intervjun att det vid dessa besök diskuteras planering och genomförande av lektioner, och rektorn vid dessa tillfällen har inblick i de läromedelsval som gjorts av läraren.

I Skolinspektionens granskning framkommer att rektorn inte ger tillräckliga strukturer och tidsmässiga förutsättningar för lärarnas samarbete kring läromedelsval samt att det inte ges en introduktion till nyanställda som berör kvalitetssäkring och val av läromedel. Även om det finns strukturer som möjliggör samarbete mellan lärare på skolan i form av ämneslagsträffar är det inte uttalat från rektorn att lärarna ska prata om läromedel under dessa träffar enligt lärarna i intervjun. Lärarna säger att de inte har en arbetsbeskrivning för ett sådant arbete. Rektorn uppger i intervjun att lärarna har regelbundna ämneslagsträffar där de kan prata om val av läromedel, vilket rektorn säger att hen tror att de gör då och då. Enligt lärarna varierar det dock hur mycket de arbetar kollegialt för att kvalitetssäkra sitt undervisningsmaterial. Alla lärare beskriver att de har fått tid till ämneslagsträffar och att de inom den tiden skulle kunna prata om läromedel, men att det huvudsakliga arbetet med val av läromedel sker i början av terminen när föregående års planering går igenom. Enligt lärarna är det inte någon i skolledningen som efterfrågar vad de har pratat om på dessa träffar.

Lärarna berättar vidare att nyanställda och/eller obehöriga lärare får en mentor och en introduktion av kommunen och rektorn, men att det inte ingår hur läromedelsval går till i introduktionen. Enligt en lärare finns det en checklista med uppgifter om läromedel som mentorn går igenom med den nyanställde. Enligt en annan lärare är det upp till ämneslaget att ta hand om obehöriga och/eller nyanställda när det gäller rutiner för val av läromedel. Rektorn uppger i intervjun att hen prioriterar att de nyanställda får en introduktion så att de kommer in i samarbetet kring skolans treårsplaner för ämnena med de mer rutinerade lärarna, och att ett sådant arbete synliggör val av läromedel i samband med planering för undervisning.

I Skolinspektionens granskning framkommer att kvalitetssäkring och val av läromedel inte på ett tydligt sätt ingår i skolans systematiska kvalitetsarbete. Däremot säger rektorn att de lektionsbesök som genomförs stötvis tar ett helhetsgrepp över undervisningssituationen, där planering och genomförande av undervisningen ingår. Rektorn beskriver att det i samband med lektionsbesöken finns goda förutsättningar att diskutera val av läromedel. I intervjun berättar rektorn att hen tar del av såväl analoga som digitala läromedel, samt egenproducerade och delade läromedel i samband med dessa lektionsbesök. Rektorn säger också i intervjuerna att det inte legat ett direkt fokus på läromedel i det systematiska kvalitetsarbetet. Dock vill hen skapa en gemensam plan för hur elevernas progression genom årskurserna ska se ut, och när den är konstruerad kommer läromedelsval att knytas till den. Lärarna uppger i intervjuerna att det, som en del i det systematiska kvalitetsarbetet, också förekommer skolövergripande diskussioner om de digitala läromedlen i förhållande till analoga läromedel. Lärarna beskriver att de, som ett resultat av detta, också fått viss fortbildning kring läromedel i form av de genomgångar representanter för förlagsproducerade läromedel har givit vid skolan. Emellertid är åtgärden av allmän karaktär och inte ett resultat av rektorns identifierade behov och analys.

Av Skolinspektionens granskning framgår att rektorn inte har en plan för en systematisk inventering av läromedlen utifrån deras tidsenlighet. Rektorn säger i intervjun att hen inte låtit frågor om läromedel bli en del av hens roll då ett starkt fokus under en tid legat på att utveckla ämneslagens arbete. I ämneslagens arbete ingår att se till att läromedlen är tidsenliga. Lärarna beskriver i intervjun att rektorn inte har en plan för att tillse att läromedlen är uppdaterade i syfte att ge en tidsenlig utbildning. Däremot uppger såväl lärare som rektorn att resurser tilldelas vid kommunicerade behov, vilket också stöds av inskickade kommentarer på kommunicerat protokoll. Lärarna säger i intervjun att den enda styrning som äger rum från rektorn vad gäller läromedel är tilldelning av resurser. Rektorn säger i intervjun att tilldelningen av resurser sker efter den behovsanalys som lärarna gör under vårterminen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att det finns en strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i den löpande verksamheten och i det systematiska kvalitetsarbetet. Strategin bör omfatta såväl analoga och digitala förlagsproducerade läromedel, som egenproducerade och delade material.

Skolinspektionens granskning visar att det saknas en strategi för att kvalitetssäkra och välja läromedel inom samhällsorienterande ämnen i årskurs 7-9, då flera viktiga delar i ett sådant arbete saknas. Det finns i stort sett inga kända principer som kan vägleda lärare hur läromedelsval ska göras och strukturerna för samarbete i frågor om läromedelsval är otillräckliga. Rektorn har en överblick över lärarnas undervisning via bland annat deltagande i ämneslagsträffar och lektionsbesök. I dessa aktiviteter ingår att diskutera planering av undervisning i vilken val av läromedel ingår. Att det inte finns någon plan för att systematiskt inventera läromedel utifrån deras tidsenlighet gör det svårt för rektorn att ha kunskap om vilka behov av nödvändiga inköp av läromedel som finns på skolan.

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av rektorn. Rektorn har, enligt läroplanen, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet för en tidsenlig utbildning.

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver utveckla arbetet med kvalitetssäkring och val av läromedel genom att se till att det finns en strategi för ett sådant arbete, som kan säkerställa att alla elever får tillgång till läromedel av god kvalitet för en tidsenlig utbildning. Detta kan göras genom att det finns tydliga och ändamålsenliga principer som kan vägleda lärare i deras val av läromedel i olika läromedelskategorier, att lärarna ges tillräckliga strukturer och tidsmässiga förutsättningar för

samarbete kring läromedelsval, att det inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet följs upp hur lärare väljer läromedel samt att skolan planerar långsiktigt för hur läromedel ska hållas uppdaterade.

Lärarnas kvalitetssäkrings- och urvalsarbete för att tillhandahålla läromedel i de samhällsorienterande ämnena

Inom detta område granskar Skolinspektionen med vilken kvalitet lärarna i de samhällsorienterande ämnena kvalitetssäkrar och väljer läromedel. Det omfattar hur lärarna granskar att läromedlen överensstämmer med ämnets centrala innehåll och syfte och läroplanens värdegrund samt omfattar väsentliga delar av ämnet på ett sätt som skapar överblick, sammanhang och en röd tråd genom ämnesstudierna. Vidare omfattar det hur lärarna granskar läromedlen utifrån aktuell forskning och samhällsutveckling inom ämnets ramar samt läromedlets möjlighet till anpassning utifrån elevers behov och förutsättningar.

Skolinspektionen bedömer följande: Lärarna har i flera delar ett kvalitetssäkrings- och urvalsarbete för att tillhandahålla läromedel i de samhällsorienterade ämnena i årskurs 7-9. Skolinspektionen gör bedömningen utifrån att lärarna har en struktur för sitt arbete med kvalitetssäkring och val av läromedel och att de säkerställer att kursplanernas centrala innehåll och syfte täcks in. Vidare framkommer att lärarnas arbete för att granska läromedlens överensstämmelse med läroplanens värdegrund är styrt utifrån respektive lärares preferenser och att det inte sker på ett tillräckligt fördjupat och kritiskt sätt. Utöver detta framgår att lärarna i viss mån kritiskt granskar läromedlens aktualitet och samstämmighet med samhällsutveckling och forskningsrön om ämnet och ämnets didaktik, men att granskningen kan utvecklas och fördjupas. Slutligen visar utredningen att lärarna i sitt arbete med kvalitetssäkring och val av läromedel tar hänsyn till elevernas olika behov och motivation och tar intryck av elevernas synpunkter och önskemål.

Av Skolinspektionens granskning framgår att lärarna har en grundläggande struktur för sitt arbete med kvalitetssäkring och val av läromedel som tar hänsyn till ämnets centrala innehåll och syfte. I intervjuerna säger lärarna att de i början av terminen, innan eleverna kommer, gemensamt går igenom terminsplaneringen per årskurs. Denna finns i en plan som sträcker sig tre år framåt. Lärarna säger att de utifrån ett gemensamt beslut om vilka saker som skall genomföras under terminen diskuterar och stämmer av vilka läromedel de skall använda. Lärarna uppger att arbetsfördelningen i arbetslagen är baserad på intresse; den som är särskilt intresserad av ett ämne tar mer ansvar för läromedelsfrågor som rör detta ämne. Vidare berättar lärarna att ämneslaget träffas regelbundet och diskuterar läromedel och ger respons

på egenproducerade läromedel. En lärare säger dock att det varierar huruvida lärarna gemensamt tar fram material eller om läraren gör det själv, och hur mycket som kommuniceras om det egna läromedlet i gruppen. Rektorn säger att lärarna inte visat upp sitt egenproducerade material för varandra i så hög utsträckning tidigare, men att man har påbörjat ett utvecklingsarbete där kommunikationen i och mellan ämneslagen skall stärkas. Lärarna beskriver i intervjun att det sker en genomgång av läromedel i relation till kursplanens centrala innehåll och syfte inför varje arbetsområde. En av lärarna berättar att man känner sitt ämne väl efter lång tid i yrket och att en kontroll mot det centrala innehållet sker samtidigt som hen undersöker andra aspekter, exempelvis vilken språklig nivå läromedlen håller och hur utmanande de är för eleverna. Lärarna säger också i intervjun att det är viktigt att valet av läromedel ger en sammansättning som inte bara täcker det centrala innehållet, utan också åskådliggör sammanhanget i en passande helhet för eleverna.

I Skolinspektionens granskning framkommer att det arbete som görs för att kritiskt granska läromedlens överensstämmelse med läroplanens värdegrund inte sker på ett fördjupat och kritiskt sätt och att det styrs utifrån lärarens individuella preferenser såsom tidigare erfarenheter och intressen. En lärare säger att det centrala innehållet och kunskapskraven är det som står i fokus vid kvalitetssäkring och val av läromedel och att det är svårt att hålla alla värdegrundsperspektiv i huvudet. Därför, säger läraren, behöver man påminna sig om värdegrundsperspektiv genom att följa upp innehållet i läromedel med jämna mellanrum. En annan lärare uppger att grunden för en sådan granskning är att använda sunt förnuft. Ytterligare en lärare beskriver att de i samband med inköp av läromedel gör en analys av läromedlet i relation till läroplanens värdegrund. Lärarna uttrycker också olika uppfattningar av vilken typ av läromedel som är i störst behov av granskning med anledning av läroplanens värdegrund. En av lärarna säger att det är viktigast att fokusera på de analoga läromedlen, eftersom de ibland är inaktuella, och att ett delat material, framtaget av kollegor, brukar innehålla adekvata värdegrundsperspektiv, medan en annan lärare uppger att det istället är extra viktigt att lärarna kontrollerar materialet mot läroplanens värdegrund när det rör egenproducerat material eller val av artiklar som används i undervisningen. I intervjuerna säger lärarna att nyligen producerade läromedel förutsätts ha ett innehåll som speglar läroplanens värdegrund. En av lärarna har deltagit på en kurs med fokus på kulturell mångfald, funktionsnedsättning och kön. Läraren berättar att hen efter detta undersökte de läromedel som man använde sig av i de samhällsorienterande ämnena utifrån dessa perspektiv, och upptäckte skevheter i hur kvinnor och män framställdes, vilka användes som diskussionsunderlag i klasserna. Rektorn säger att hen och lärarna gör en jämställdhetsanalys av läromedlen och att de fokuserar på genusperspektiv i undervisningen och hur detta presenteras i läromedlen.

Av Skolinspektionens granskning framgår att lärarna i viss mån kritiskt granskar läromedlens aktualitet och samstämmighet med samhällsutveckling och forsk-

ningsrön om ämnet och ämnets didaktik, men att det behöver utvecklas och fördjupas. Lärarna beskriver i intervjun att de följer med i samhällsutvecklingen, exempelvis via nyhetssändningar, vilket påverkar deras val av läromedel. En lärare uppger också att hens färskas lärarutbildning att luta sig mot är en garant för att innehållet är samstämmigt med samhällsutvecklingen. En annan lärare använder sig av ny statistik från SCB i syfte att kontrollera befintliga läromedel och/eller att producera egna med korrekta uppgifter. Ett val av källa sker då mot bakgrund av dess objektivitet, däremot sker inget urval av vilka inslag som skall visas. I intervjuerna beskriver lärarna också att det är en viss skillnad mellan ämnena vad gäller behovet av att följa samhällsutvecklingen. I samhällskunskap händer det mer än i andra ämnena. Att hålla sig uppdaterad med samhällsutvecklingen ingår i jobbet säger en lärare, som väljer nya material när gamla blir utdaterade. Lärarna uttrycker också att genom att använda sig av digitala tjänster som erbjuder läromedel och som är nyttillverkade och kontrollerade av producenten säkerställer de att läromedlet har en samstämmighet med samhällsutvecklingen. På motsvarande sätt uppger rektorn att ett framtida digitalt läromedel kommer att bidra till ett läromedel som är samstämmigt med samhällsutvecklingen. Lärarna säger vidare att de i sin kvalitetssäkring och val av läromedel tar hänsyn till nya forskningsrön genom att sätta sig in i nya rön, men enbart i mån av tid. En av lärarna uppger att hen får del av aktuella forskningsrön genom de sociala medier hen tar del av. Sådana rön diskuteras då, enligt läraren, i ämneslaget när de planerar undervisningen och väljer ut läromedel. Vad gäller ämnets didaktik berättar lärarna att de haft tillfälle att diskutera detta i ett kommunövergripande samarbete där de fått syn på olika sätt att undervisa. Lärarna uppger också i intervjun att diskussioner kring ämnets didaktik förekommer i kollegiet, där undervisningen som helhet diskuteras och planeras, bland annat utifrån vilka läromedel som finns tillgängliga.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna i valet av läromedel är medvetna om och tar hänsyn till elevernas olika behov och motivation och tar intryck av elevernas synpunkter och önskemål. Lärarna uppger i intervjun att de är väl medvetna om elevernas skilda behov och försöker därför se till att läromedlen som erbjuds till respektive arbetsområde har varierande nivå och form. Lärarna beskriver att de, för att nå alla elever, också erbjuder material som läses upp eller som översätts till annat språk. De uttrycker också att eleverna i den fortlöpande kommunikationen ger lärarna signaler om hur de uppfattar läromedlen, exempelvis om det är roligt, svårt, tråkigt eller spännande. En av lärarna säger att de tar hänsyn till inte bara elevernas nivå utan även till deras motivation när de kvalitetssäkrar och väljer läromedel. Rektorn uppger emellertid i intervjun att det, med anledning av lektionsbesöken uppmärksammas behov av att ytterligare anpassa läromedlen utifrån elevernas behov. Enligt lärarna är samhällsorienterande ämnen tacksamma ämnen för egna presentationer och andra former av egenproducerade läromedel, eftersom områdena låter sig belysas från flera perspektiv. I dessa läromedel uppger lärarna att de försöker tillfredsställa elevernas behov på ett kompletterande sätt gentemot

de förlagsproducerade läromedlen som används som bas. Det egenproducerade materialet kan exempelvis bestå av presentationer med filmklipp, egna länkar, frågeställningar och statistikövningar. Däremot säger en lärare att det är svårt att hinna med att göra systematiska och mer övergripande uppföljningar av hur eleverna uppfattar läromedlen. En annan lärare uppger att det ibland genomförs någon enkät där frågor om läromedlen förekommer, men inte efter varje moment. I arbetet med att anpassa undervisningen till elevernas behov är också specialpedagogen en resurs. Enligt kommentarer på utskickat protokoll har lärarna regelbundna möten med specialpedagoger där bland annat läromedel diskuteras. Lärarna säger också att de kan ta kontakt med specialpedagogerna för att diskutera om det är något de känner sig osäkra på när det gäller läromedels möjlighet till anpassning till elevernas olika behov.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver i sin kvalitetssäkring och val av läromedel utveckla och fördjupa en kritisk granskning av läromedel utifrån skolans värdegrund, samt utveckla och fördjupa sitt arbete med att granska hur läromedlen stämmer överens med samhällsutveckling och med aktuella forskningsrön om ämnet.

Lärarna tar hänsyn till flera olika perspektiv, såsom centralt innehåll och syfte, när de kvalitetssäkrar och väljer läromedel. Detta arbete kan dock utvecklas vad gäller att ha en kritisk hållning för att granska läromedlens överensstämmelse med läroplanens värdegrund. Arbetet med att granska hur läromedlen stämmer överens med samhällsutvecklingen, aktuella forskningsrön om ämnet och ämnets didaktik kan också utvecklas.

Enligt läroplanen ska utbildningen förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som skolan ska gestalta och förmedla. Skolan ska också främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Vidare ska, enligt skollagen, utbildningen vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Rektorn har, enligt läroplanen, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet för en tidsenlig utbildning.

Skolinspektionen bedömer att rektorn och lärarna behöver utveckla arbetet med att på ett fördjupat sätt kritiskt granska läromedel utifrån läroplanens värdegrund. I nuläget sker arbetet utifrån tidigare erfarenheter och intressen, vilket inte ger tillräckliga förutsättningar för att tillförsäkra en kritisk och fördjupad granskning som omfattar hela läroplanens värdegrund. Genom att aktualisera frågan om läroplanens värdegrund i en utvecklad granskning av läromedel ökar möjligheterna till en kritisk, mer omfattande och mer reflekterad hållning med ökade möjligheter att täcka in fler delar av läroplanens värdegrund. Skolinspektionen bedömer vidare att skolans arbete med kvalitetssäkring och val av läromedel behöver utvecklas med utgångspunkt i samhällsutveckling och aktuell forskning om mot bakgrund av att undervisning ska bygga på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Skolinspektionens bedömning är att det inte är tillräckligt att lärarna förlitar sig på att en lärares examen är relativt ny och att vissa läromedelskategorier, tex nya förlagsproducerade läromedel därför är samstämmiga med läroplanens värdegrund, samhällsutvecklingen och forskning om ämnet och ämnets didaktik.

På Skolinspektionens vägnar

X Ann Edvinsson

Ann Edvinsson

Beslutsfattare

Signerat av: Ann Edvinsson

X Håkan Fleischer

Håkan Fleischer

Utredare

Signerat av: Håkan Fleischer

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Camilla Adler och Kaiwan Adl Zarabi deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Denna granskning genomförs i 30 skolor runt om i landet, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Hammarskolan i Vännäs kommun ingår i denna granskning. Enligt uppgifter från rektor går 157 elever på skolenheten, samtliga i årskurs 7-9. Totalt undervisar 4 lärare inom samhällsorienterande ämnen i årskurs 7-9. Lärarna inom samhällsorienterande ämnen är organiserade i ett ämneslag för årskurs 7-9.

Skolinspektionen granskade Hammarskolan den 5 december 2020. Granskningen genomfördes av Håkan Fleischer, Camilla Adler och Kaiwan Adl Zarabi.

Med anledning av Covid-19 anpassar Skolinspektionen för närvarande på olika sätt vårt arbete. Den här granskningen har genomförts på distans via telefon eller videolänk utan besök på skolorna. Vi följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Mer information finns på www.skolinspektionen.se.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Tre enskilda intervjuer med lärare inom samhällsorienterande ämnen
- en intervju med rektor, samt
- skriftlig information som har begärts in från huvudmannen och rektorn.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från granskningen för faktakontroll.

Mer information om den tematiska kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: <https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/skolors-laromedelsstrategi>

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde 1: Rektors strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i de samhällsorienterande ämnena

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 §§, 4 kap. 4-7 §§ och 4 kap. 9 § skollagen (2010:800)

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2. Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande samt 2.8 Rektorns ansvar

Bedömningsområde 2: Lärarnas kvalitetssäkrings- och urvalsarbete för att tillhandahålla läromedel i de samhällsorienterande ämnena

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 3 kap. 2 § och 4 kap. 9 § skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevers ansvar och inflytande samt 2.8 Rektorns ansvar

Bilaga 4: Mall för huvudmannens redovisning

En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde 1: Rektorn behöver se till att det finns en strategi för kvalitetssäkring och val av läromedel i den löpande verksamheten och i det systematiska kvalitetsarbetet. Strategin bör omfatta såväl analoga och digitala förlagsproducerade läromedel, som egenproducerade och delade material.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 2: Lärarna behöver i sin kvalitetssäkring och val av läromedel utveckla och fördjupa en kritisk granskning av läromedel utifrån skolans värdegrund, samt utveckla och fördjupa sitt arbete med att granska hur läromedlen stämmer överens med samhällsutveckling och med aktuella forskningsrön om ämnet.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: